

de Engelsen iets te Natal en Tapanuli zullen ondernemen is onzeker. Als vorige maand hun nieuwe gezaghebbers uit Madras zijn aangekomen, zullen ze naar al hun vorige kantoren volk sturen. Dat zal in de twee laatst genoemde plaatsen, waar de Compagnie zijn wettig recht zal handhaven, wel problemen geven.

BENGALEN

Uit Bengalen kwam de Zeelie aan met een lading t.w.v. f 221.312, maar zonder opium, zodat men zich met de eerder ontvangen 293 kisten moest tevredenstellen. Om van dit lucratieve product de bestelde 1200 kisten binnen te krijgen, zijn in de geheime brieven van 9 juni en 23 juli instructies gegeven die met de brief van Heren XVII van 30 september geheel overeenstemmen. Met de Deunisveld, Wildrijk en Kattendijke, die met de 's Gravezande via Bengalen naar Nederland terug zullen varen, [fol. 94] werd de bestelling van geld van 10½ ton schats uitgevoerd. Het kantoor heeft nu, behalve f 439.255, op Nederlandse wijze berekend en ontvangen met het directe schip uit Nederland, f 100.000 aan Suratse ropia's die te Bimlipatam voor nog geen 30 stuivers zijn uit te geven. Daarom is voor f 260.744 aan dukaten, die met de Huis ten Donk naar Bengalen zouden gaan, te Batavia aangehouden. Als onderlaag is wegens tekort aan salpeter, aan ieder schip 100.000 lb stenen, 50.000 lb hout en 300.000 lb peper meegegeven. De dienaren is bevolen daar voor ieder schip 1000 zakken salpeter bij te doen. Wat overblijft dient naar Batavia te gaan. Als er meer is, dan moet de onderlaag van stenen eruit gehaald worden voor een winstgevender ballast. Het voorstel van Louis Taillefert in zijn brief van 4 december 1760 om met de Engelsen te Londen een verdrag te sluiten over de hoeveelheid en prijs van de salpeter wordt met een gunstig advies voorgelegd. De Engelsen zijn door hun positie aan het moslimhof steeds onhandelbaarder. [fol. 95] Dat brengt nadeel, of tenminste onzekerheid. Een overeenkomst met de Engelse compagnie te Londen is des te meer noodzakelijk, daar Lubbert Jan van Eck in zijn aparte brief van 5 juni berichtte dat er in het noorden van Coromandel slechts een kleine partij salpeter te verkrijgen is. Zoals reeds gemeld op 29 april 1761, is assistent Willem Beens gearresteerd en zijn goederen zijn in beslag genomen op verdenking van medeplichtigheid aan twee diefstallen van geld. De advocaat-fiscaal berichtte in de vergadering van 24 april dat hij geen actie tegen Beens kon instellen, omdat hij die slechts op één verhoor van de benjaan te Hooghly, Gerridoor, kon funderen, bovendien slechts in kopie ontvangen, waarin deze zichzelf van medeplichtigheid beschuldigde. Daarom is dat geen bewijs. Volgens resolutie van 22 mei bleek een poging om Beens zelf te doen bekennen vruchteloos [fol. 96] en ontkende hij meesterlijk. De advocaat-fiscaal verklaarde dat verdere actie bij gebrek aan bewijs onmogelijk is. Omdat hij moreel schuldig was, is Beens als een schadelijk persoon via Ceylon naar Nederland gezonden met het verzoek hem nimmer meer in dienst te nemen. In een aparte brief van 25 augustus is verzocht het verduisterde bedrag van 22.310 sicca ropia's na aftrek van f 9600,- die de borgen van de gerepatrieerde kassier Michiel Bastiaanse hadden voldaan, op diens rekening te laten voortlopen, totdat het Heren XVII bij ontvangst van de voorjaarsbrieven duidelijk is wat van hem kan worden teruggevorderd. Er is een bedrag van 170.000 sicca ropia's dat door dezelfde benjaan Gerridoor, in november 1756 in plaats van het van de kleine in de grote kas over te brengen, met hulp van de gerepatrieerde [fol. 97] assistent Emanuel Hendrik Kantzou zou zijn verduisterd. Aan de hand van de schriftelijke verantwoording van oud-directeur Adriaan Bisdome is op 21 juli voorlopig besloten Bisdome en hoofdadministrateur Robbert Hendrik Armenault ieder de helft van 100.000 sicca ropia's te laten voldoen en de overige 70.000 door de gecommiteerden die eind mei 1757, 1758 en 1759 de jaarlijkse opneming van de grote geldkas deden. Als de negotieboeken met de door hen geleverde rapporten overeenstemmen, dan is duidelijk dat er geen telling plaatsvond, maar dat de rapporten vals waren, omdat de 170.000 ropia's al sinds 1 december 1756 ontbraken. Als de gecommiteerden kunnen aantonen dat de rapporten klopten en van de negotieboeken afweken, dan worden zij van die 70.000 ropia's vrijgesteld. Deze worden dan de negotieboekhouder en de gecommiteerden van de kleine kas van november 1756,